

**INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLGIYALARI FANIDAN
DARSDAN TASHQARI MASHG'ULOTLARDA O'QUV VA IJTIMOIIY
KONTENTLAR YARATISH METODIKASI**

Alimov Mirkamol Mengliboyevich-

Termiz davlat Pedagogika instituti katta o'qituvchisi

E-mail: mirkamol197727@gmail.com,

Tel: +99899-948-77-32

Raxmonov Og'abek Muzapar o'g'li

-Termiz davlat Pedagogika instituti

Matematika va informatika yo'nalishi 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: Maqolada o'qituvchi hamkorligida yangi "Video kontent" yaratish jarayonida o'quvchining intellektual va aqliy imkoniyatlarini, kuchli irodali fazilatlarini va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish orqali o'zini-o'zi anglashiga qaratilgan darsdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Videorolik, videotexnologiya, interaktiv video, qiziqarli videokontent, video usul, vizual shakl, mediasavodxonlik, innovatsion texnologiya.

Kirish. Video kontentlarni yaratish jarayonida o'quvchilar o'zlarini turli sohalarda sinab ko'rishadi: ssenariy mualliflari, tanqidchilar, intervyu beruvchilar, fotosuratchilar, operatorlar, dizaynerlar, rejissyorlar, o'qituvchilar. O'quvchilar ma'lumotlarni qidirish, tahlil qilish, improvizatsiya qilish, fonogrammalar yaratish bilan shug'ullanadilar. Ular informatika va axborot texnologiyalarini, matematikani, adabiyotimizni o'rganadilar. Video kontent yaratish amaliy mashg'ulotlarni o'quvchilar uchun qiziqarli shaklda tashkil etish imkonini beradi.

Asosiy qism: Maqolada video kontentni yaratish bo'yicha ko'rsatmalar tavsiya etiladi. Amaliy jarayonning natijalariga samarali erishishga yordam beradigan vositalar:

1. Tayyorgarlik ishlarini bajarish. G'oyalarni ilgari surish maqsadni belgilash va muammoni shakllantirish, amaliy ish faoliyat natijalarining usullari va shakllarini tanlash, vizual ob'ektlarni ishlab chiqarish, boshqalarni tinglash va tushunish, o'zini ifoda etish, murosaga kelish, guruh ichida o'zaro munosabatda bo'lish qobiliyati, qidiruv tizimlari, kerakli ma'lumotlarni topish.

2. O'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish.

3. O'quvchilarning video kontent ustida ishlashga qiziqishini ta'minlash, motivatsiya berish.

4. Video kontentning asosiy maqsadini tanlashda tavsiyalar berish.

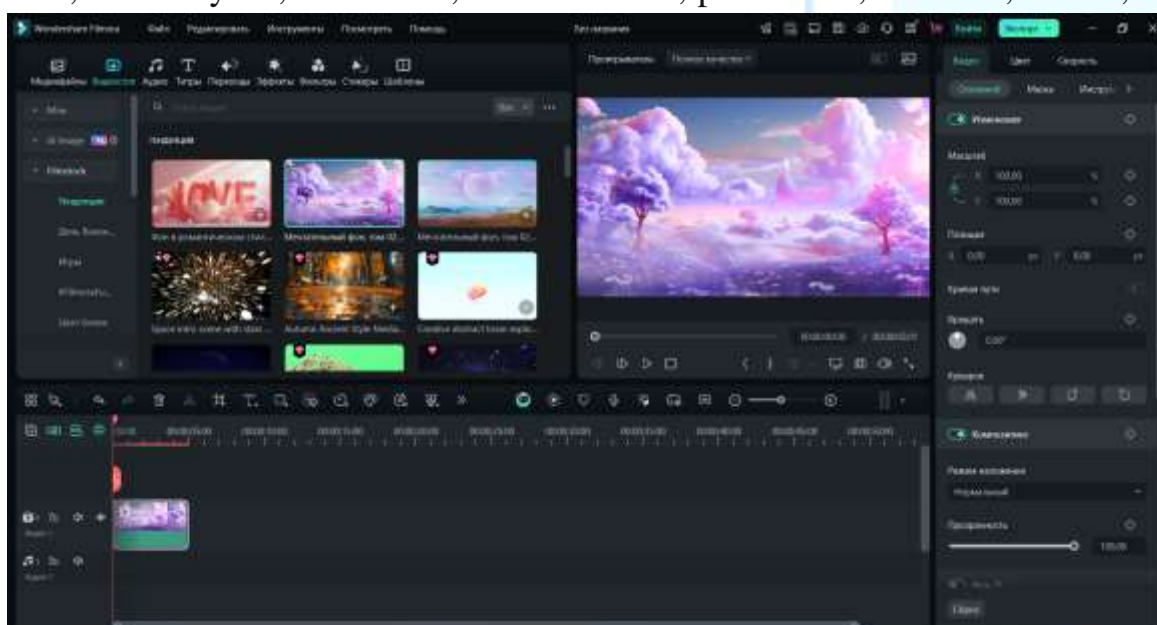
O'quvchilar o'rganishlari uchun qulay va oson bo'lgan ro'yxatdan o'tgan kompyuter dasturlarini tanlashi kerak. O'qituvchi turli xil grafik muharrirlar, video muharrirlar va taniqli dasturlarni tavsiya etishi lozim.

Informatika va axborot texnologiyalari fanidan darsdan tashqari mashg'ulotlarda video usulidan foydalanish kognitiv universal ta'lim faoliyatini yanada muvaffaqiyatli shakllantirishga olib keladi. Axir, muvaffaqiyat va natija har bir o'quvchi uchun muhim. Amaliy jarayonda o'quvchilarga uning video kontenti o'zi ishlagan guruh, butun sinf, o'qituvchi va ota-onalar uchun muhimligini isbotlashimiz va ko'rsatishimiz kerak. Turli ijtimoiy video loyihalarni bajarish orqali o'quvchilar jamoada ishlashni, hamkorlikda o'zaro muzokaralar olib borishni, muammoning echimlarni topishni, video kontentlar va boshqa ma'lumot manbalari bilan ishlash ko'nikmalarini egallashni o'rganadilar. Natijada o'quvchilar tashabbus ko'rsatishni boshladilar, ijodiy fikrlay boshladilar va ko'pchilik o'zlariga ishonchni oshdi.

O'qituvchilar uchun zamonaviy video muharrir dasturlaridan biri "Wondershare Filmora" dasturini taklif etamiz, bu qulay va funksional videoni tahrirlash dasturi bo'lib, u yangi boshlovchilar va tajribali video montajchilar uchun juda mos kelishi bilan birgalikda video va filmlarni yaratishga imkon beradi: reklama va tabriklardan ta'limgacha. Ushbu dastur video tahrirlash bo'yicha chuqur bilimni talab qilmaydi va qulay funksionallikka ega.

Wondershare Filmora dasturida asosan videolarni bo'laklarga ajratish, keraksiz qismlarni olib tashlash yoki bir nechta videolarni birlashtirish, ovozni sozlash, shovqinni yo'q qilish, ovoz balandligini o'zgartirish, ovoz effektlari qo'shish, bir nechta audio treklarni birga ishlash va moslashtirish imkoniyatlari mavjud.

Wondershare Filmora dasturi bilan ishlashning asosiy bosqichlarini ko'rib chiqamiz. Dasturni ishga tushirgandan so'ng, ochiladigan oynada ikkita maydon mavjud: o'ng tomonda filmni tomosha qilish uchun pleer, chap tomonda video kontent uchun, mediafayllar, audio trek, turli xil titrlar, perexodlar, effektlar, filtrlar, stikerlar

xamda tayyor shablonlar aks etgan oyna xosil bo'ladi (1-rasm).

1-rasm: Wondershare Filmora dasturning ishga tushirilgandan keyingi ko'rinishi.

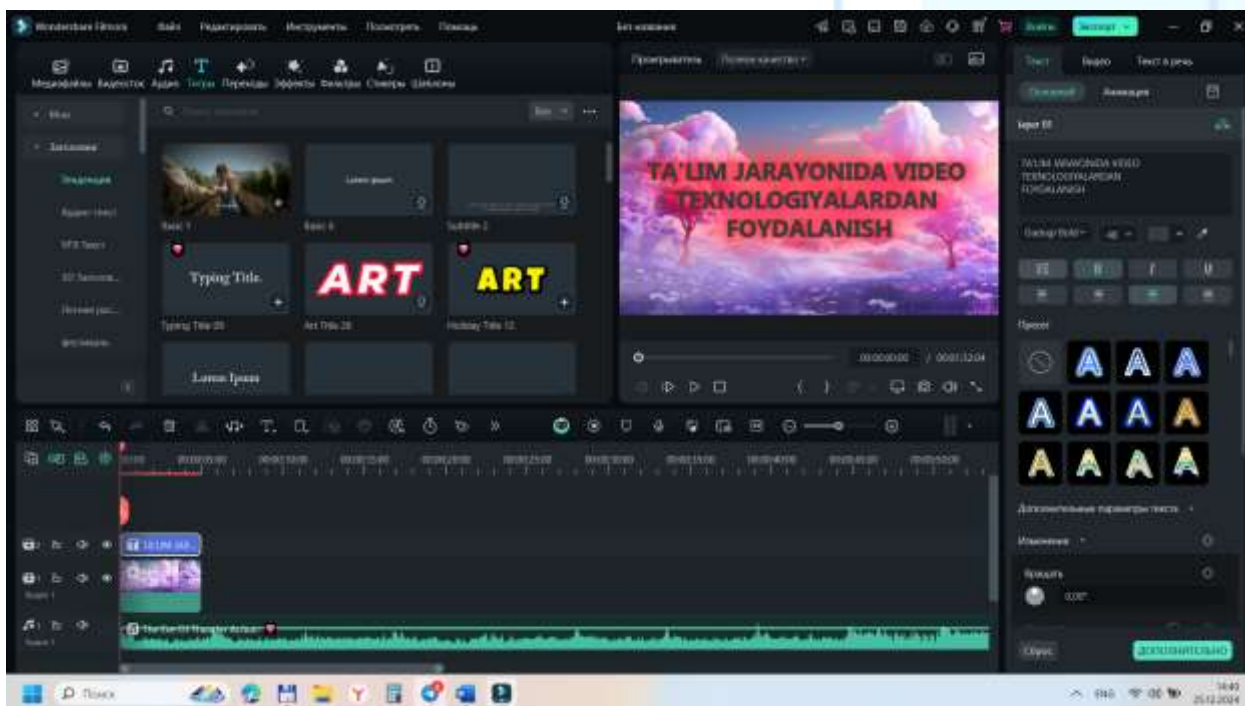
Video kontentga videostok qo'shish bo'limi orqali tayyor video shablonlar va animasiyalar qo'shish mumkin. Audio bo'limida esa kerakli audio trekni keyingi yo'lakchaga qo'yish bilan video yoki rasmlı kadrlarga ovoz qo'shishimiz mumkin.

Titri-bo'limi orqali video kontentga matnlarni qo'shish mumkin. Matnlar kadrning turli joylaiga joylashtirish, rang berish, vaqtga qo'yish imkoniyati mavjud.

Perexodi-bo'limida birinchi kadr bilan ikkinchi kadr oralig'iga xarakalar qo'shish mumkin ya'niy kadrlarning almashinish xarakatlari belgilandi.

Effekti – bo'limida esa xar bir kadrlar aloxida effekt (ta'sir)lar nazar tutilgan. Masalan: oq-qora rangga o'tkazish, mozayka xoliga o'tish.

Joriy surat dinamik ko'inishi uchun har bir fotosuratga effekt qo'shishingiz mumkin, ya'ni u sekin harakatlanadi yoki yaqinlashadi. Keyingi qadam bizning rasmlarimiz uchun taglavhalar qilishdir.

2-rasm. Videokontentga musiqa, video va titr qo'shish

Video kontentga videokliplar, audio va titr (matn) qo'shishingiz mumkin. Bu video fayllar bilan bir xil tarzda amalga oshiriladi. Bu erda video fragment kiritiladi. Video asboblari yorlig'i faollashadi, unda video bilan oddiy operatsiyalar uchun barcha kerakli vositalar mavjud: kesish, bir nechta bo'laklarga bo'lish, ijroni tezlashtirish, video ovozi o'zgartirish. Keyin Экспорт bo'limidan video kontentni turli formatlarda saqlashimiz mumkin.

O'quvchilar bilan bo'lgan birinchi videolarimiz maktab tadbirlaridagi fotosuratlardan yaratilgan. O'quvchilar-o'qituvchilar va ota-onalar tomonidan video tasvir ko'rilgandan so'ng, darhol hissiy munosabat paydo bo'ldi. O'quvchilar o'rtasida 5-6 kishidan iborat jamoa guruhi tuzilib, ular ishtiyoq bilan yangi g'oyalarni hayotga tatbiq etishdi. Barcha o'quvchilar o'z yordamlarini taklif qilishdi, fikr almashishdi va asta-sekin sinfdagi barcha o'quvchilar video yaratish jarayoniga jalb qilindi.

Ushbu turdagi ijod ajoyib tarbiyaviy ta'sirga ega. Birinchidan, har bir bolaning iqtidori ochiladi: agar xohlasangiz, kelajakdagi video uchun ssenariy yozing, agar xohlasangiz, rassom bo'ling va o'zingiz uchun rol tanlang. Bu erda juda ko'p imkoniyatlar mavjud - she'r o'qish, musiqa tanlash, qo'shiqlar ijro etish, sahna ko'rinishi yaratish, suratga olish, video montaj qilish, animatsiyalar qo'shish, dasturlarda ishlash - har kim o'zining iqtidorini nomoish etadilar.

Ikkinchidan, birgalikdagi samarali faoliyat o'quvchilarni iloji boricha yaqinlashtiradi. Sinf o'quvchilari umumiy ijodiy maqsadli yagona ahil jamoaga aylandi. Tanaffus paytida ular kelajakdagi video g'oyasini muhokama qilishlarini yoki videodagi rol uchun kastingni tashkil qilishlarini qanday qiziqish bilan tomosha qilaman.

Uchinchidan, o'rnatish jarayonida o'quvchilarga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatadigan materiallardan foydalaniladi. Masalan, ota-onaga, vatanga muhabbat mavzusidagi videoni yaratishda o'quvchilar juda ko'p sonli tarbiyaviy ahamiyatdagi harakatlar epizodlarini tomosha qilishdi, o'sha voqealarni bir necha bor boshdan kechirishdi va

ularning ko'zlarida videorolik yaratish ustida ishlash ham ma'naviy-axloqiy qadriyatlar – Vatanga, uning tarixi, madaniyati, urf-odatlarini, oilasiga muhabbat tuyg'ularini singdirish demakdir. Bundan tashqari, bolalar muammolarni ko'rishni va xulosalar chiqarishni, materialni tuzishni o'rganadilar.

Shunday qilib, videolarni yaratish jarayonida o'quvchilar bebaho tajribaga ega bo'ladilar va zamonaviy bitiruvchi uchun shakllanishi juda muhim bo'lgan asosiy kompetensiyalar deb ataladigan bir xil bilim va qobiliyatlar to'plami shakllanadi deb o'ylaymiz.

Buning uchun amaliy ishlash jarayonida o'quvchilarga o'z xohish va imkoniyatlarini muvozanatlashiga yordam berish lozim. Shuning uchun, barcha ishlarni tugatgandan so'ng, o'quvchilarga o'z ishlari haqida gapirish, qilgan ishlarini ko'rsatish va ularga aytilgan maqtovlarni eshitish imkoniyati berildi.

O'quvchi uchun videorolik yaratish ustida ishlashning amaliy ahamiyati bilimlarni qo'shimcha o'zlashtirish, fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va zamonaviy axborot makonida harakat qilish qobiliyatidir. Bularning barchasi kelajakda talab va muvaffaqiyatli bo'lishingizga yordam beradi. Yaratilgan videolardan (xususan, interaktiv videolardan) foydalanish mumkin:

- bilimlarni yangilash bosqichida;
- sinfda muammo qo'yganda;
- dars mavzusini belgilashda;
- yangi tushunchani belgilashda;
- frontal ish paytida;
- materialni mahkamlashda;
- uy vazifasi sifatida.

O'quvchi o'quv jarayonining sub'ekti, dars yaratishning bevosita ishtirokchisi bo'lsa, ta'limga bunday yondashuv har bir bolada yashiringan ijodiy resurslarni ham safarbar etadi.

Xulosa: Xulosa qilib aytadigan bo'lsak Informatika va axborot texnologiyalari fanidan darsdan tashqari mashg'ulotlarda biz nafaqat videolar bilan ishlaymiz, balki kompyuterda rasmlar bilan ishash, chizmalar, taqdimotlar yaratamiz, turli dasturlarda ishlashni o'rganamiz.

O'quvchilar, shuningdek, boshqa mavzular bo'yicha o'quv videolarini ham yaratadilar. Bunday ishlar natijasida bolalar o'rganayotgan mavzuga shunchalik ishtiyoq bilan qaraydilarki, ular juda ko'p materiallarni ko'rib chiqadilar va o'z ishlarining natijalarini video shaklida taqdim etishda o'z mahoratlarini namoyish etishdan xursandlar.

Innovatsion texnologiyalar, jumladan, videomateriallar o'qitishning asosiy usullaridan biri bo'lib, o'quvchilar ham, o'qituvchilar ham faol o'zaro ta'sir qiladigan va rivojlanadigan maxsus ta'lim muhitini yaratishga yordam beradi. Videomateriallarni yaratish va ulardan foydalanish o'quvchilar e'tiborini jalb qilish, ularni rag'batlantirish va shu orqali darsdagi faolligini oshirishga yordam beradi.

Video kontentlar bo'yicha sinfdan tashqari ishlar natijasida o'quvchilarning sinfdan tashqari faoliyat dasturini o'zlashtirishi shaxsning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashi, shaxsning bilim va ijodga bo'lgan motivatsiyasini rivojlantirishi, o'quvchilarning bilim qobiliyati va ijodiy faolligini kengaytirishi; nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalarni shakllantiradi, shaxsning tanlangan faoliyat sohasida ijodiy qobiliyatlarini ochib beradi, tanlangan sohada bilim, ko'nikma va ko'nikmalarning yuqori darajasiga erishishga yordam beradi, bu o'z-o'zini anglashiga, shaxsiy o'zini o'zi anglashiga, o'quvchilarini kasbga yo'naltirish uchun xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Я. Маматова, С. Сулайманова “Ўзбекистон медиатаълим тараққиёти йўлида”.
Ўқув қўлланма. «Extremum-press». . Тошкент – 2015
2. Aripov M., Begalov B., Begimqulov U., Mamarajabov M., Axborot texnologiyalari.
O'quv qo'llanma – T.: “Noshir”, 2009-368 b.

3. Alimov, MM Informatika va axborot texnologiyalari faniga integratsiyalashgan mediata'limni tashkil etish. Uchenyy XXI veka. Moskva mejdunarodnyy nauchnyy jurnal ISSN , 2410-3586.
4. Alimov, m. M. (2023). Mediata'lim sohasida interaktiv multimedia xizmatlaridan foydalanish samaradorligini oshirish. Educational research in universal sciences, 2(12 special), 160-166.
5. Mengliboyevich, a. M., & Abdug'aniyevich, a. Y. (2024). Web dizayn, web saytlar interaktiv ilovalar yoki mobil interfeyslar tashkil etish bosqichlari. Лучшие интеллектуальные исследования, 20(2), 136-141.
6. Alimov, M. M. Informatika va axborot texnologiyalari fanini o'qitish bo'yicha ta'lim samaradorligini oshirishda fan to'garaklarining ahamiyati. Журнал номи международный научно-образовательный электорнный журнал «Образование и наука в XXI века, 2.
7. Mengliboyevich, A. M. (2024). Development of media literacy of students in the process of studying informatics and information technologies in our country. Web of teachers: inderscience research, 2(6), 113-118.
8. Alimov, M. M. Информатика ва ахборот технологиялари фанига интеграциялашган медиата'лимни ташкил этиш. Ученый XXI века. Москва международный научный журнал issn, 2410-3586.
9. Alimov, M. Информатика ва ахборот технологиялари фанини ўқитишда медиата'лимга асосланган “Ўқитишнинг беш поғонали метод”идан фойдаланиш орқали ўқувчилар фаоллигини ошириш Elektron ta'lim”–“Электронное обучение”–“E-learning” september, 2022.
10. Alimov, m. M. (2022). Kompyuter fani va axborot texnologiyalari bilan integratsiya oav ta'limni tashkilot. 21-asr olimi , (5-2(86)), 43-48.